

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1939 kl. 2 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion, II: 104, angående revision av gällande undervisningsplan för kristendomsundervisningen i folkskolan.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 104, har herr *Jonsson* i Haverö hemställt, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en revision av gällande undervisningsplan för kristendomsundervisningen i folkskolan.

Motionen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning begärt och erhållit utlåtanden över förevarande motion från skolöverstyrelsen samt de teologiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund. Därjämte har tillfälle att yttra sig över motionen beretts Sveriges allmänna folkskolläraryörening, Sveriges folkskolläraryörebund, Sveriges folkskolläraryöreförbund, Sveriges småskolläraryöreförbund, Statens folkskolinspektörens förbund och Svenska folkskolans vänner, och har utskottet från samtliga dessa organisationer erhållit yttranden i ärendet.

Yttranden.

Samtliga yttranden äro såsom bilagor fogade till detta utlåtande.

Förevarande motion har till syfte att åstadkomma en revision av gällande undervisningsplan för folkskolans kristendomsundervisning. I motiveringen har motionären dels framlagt de skäl, som enligt hans mening göra en sådan revision nödvändig, dels också i vissa huvudpunkter anvisat de vägar, på vilka denna revision borde gå fram.

Utskottet.

Utskottet vill först som sin mening uttala, att utskottet icke i och för sig har någonting emot en revision av undervisningsplanen för ämnet kristendomsundervisning i folkskolan. Erfarenheten av den nu gällande undervisningsplanen, som tillämpats under en tid av något över femton år, har — såsom av de infortrade yttrandena framgår — ådagalagt, att en översyn av undervisningsplanens innehåll i vissa avseenden är erforderlig. Härtill kommer den omständigheten att den teologiska vetenskapen under de senaste decennierna befunnit sig i stark utveckling. Detta gör det enligt utskottets mening angeläget, att undervisningen i kristendom även i folkskolan beredes möjlighet att tillgodogöra sig de resultat, till vilka denna vetenskap kommit. Utskottet har icke anledning att närmare ingå på detta spörsmål men har med det sagda velat framhålla, att kravet på en reformering av kristendomsundervisningen måhända med större styrka om också på annan grund kan resas ur andra synpunkter än de av motionären representerade.

Om utskottet således principiellt intet har att erinra mot en revision av undervisningsplanen på denna punkt, vill utskottet dock göra vissa erinringar mot motionärens intentioner. Utskottet kan sålunda icke dela motionärens mening om det sätt, på vilket sovringen av lärostoffet vid en revision skulle äga rum. I likhet med skolöverstyrelsen finner utskottet de därutinnan av motionären angivna riktlinjerna icke godtagbara. Den gränsdragning mellan historiskt och legendariskt lärostoff, som motionären här förordar, är enligt utskottets mening icke möjlig att verkställa och icke heller önskvärd. Lärostoffets inre sanningsvärde och dess betydelse såväl ur historisk som ur religiös och etisk synpunkt synas utskottet böra bedömas från andra och djupare liggande utgångspunkter än vad motionären föreställer sig.

Vidare vill utskottet i likhet med lärarorganisationerna framhålla, att flera av motionärens önskemål torde kunna förverkligas redan inom den nuvarande undervisningsplanens ram. Att Jesu person och förkunnelse skola beredas en central plats i undervisningen är där direkt anbefallt. De metodiska anvisningarna förorda ju också en sådan sovring av det ur bibeln hämtade lärostoffet, att dettas religiösa och sedliga innehåll skall framträda i en för barnen lättfattlig form. Det valda lärostoffets olika karaktär och värde bör därvid självfallet beaktas och belysas. Hur detta sker beror ju i själva verket ytterst på den enskilde läraren, hans omdömesförmåga, urskillning och takt. I undervisningsplanens anvisningar betonas ju också, att läraren bör erinra sig, att de olika hem, från vilka lärjungarna komma, företräda vitt skilda uppfattningar av de frågor, som vid kristendomsundervisningen förekomma till behandling.

Trots dessa erinringar mot vissa huvudsynpunkter i motionärens framställning är utskottet dock ense med honom däri, att en omgruppering av lärostoffet skulle vara önskvärd samt att de till undervisningsplanen hörande anvisningarna skulle kunna på åtskilliga punkter kompletteras och förbättras. Vidare borde texturvalet underkastas en förnyad och strängare sovring och om möjligt bättre än hittills anpassas å ena sidan efter barnens utvecklingsståndpunkt på skilda stadier, å andra sidan efter undervisningens huvudsyfte: barnens religiösa och sedliga fostran efter kristna grundsatser.

Emellertid synes det utskottet, att den av motionären väckta frågan icke lämpligen bör lösryckas ur det större sammanhang, till vilket den rätteligen är ansluten. Frågan om en översyn av undervisningsplanen för folkskolan i dess helhet torde inom kort stå på dagordningen. Som av skolöverstyrelsen framhållits torde det endast vara en tidsfråga, när en sådan översyn blir nödvändig såväl med hänsyn till den allmänna pedagogiska utvecklingen under senaste decennier som också med hänsyn till folkskolans starka organisatoriska expansion. Vid en sådan kommande allmän revision av undervisningsplanen i dess helhet bör kristendomsundervisningens reformering naturligen ägnas särskild uppmärksamhet, då numera ingen tvekan torde råda om detta

ämnes berättigade plats på folkskolans schema och den stora betydelsen av den däri meddelade undervisningens rätta bedrivande.

Med hänsyn till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda någon andra kammarens åtgärd.

Stockholm den 9 mars 1939.

På utskottets vägnar.

FOLKE KYLING.

Närvarande vid ärendets behandling i utskottet: herrar *Hoppe**, *Kyling*, *Persson* i *Vinberg*, *Tornegård**, *Karlsson* i *Granebo*, *Larsson* i *Östersund* och *Fredberg*, fru *Humla**, herrar *Nilson* i *Eskilstuna*, *Olofsson* i *Höganäs** och *Tengström*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Larsson* i *Östersund*, som ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

Förevarande motion har till syfte att åstadkomma en revision av gällande undervisningsplan för folkskolans kristendomsundervisning. I motiveringen har motionären dels framlagt de skäl, som enligt hans mening göra en sådan revision nödvändig, dels också i vissa huvudpunkter anvisat de vägar, på vilka denna revision borde gå fram.

Utan att närmare vilja taga ställning till motionens motivering vill dock utskottet först som sin mening uttala, att utskottet i likhet med motionären anser en revision av undervisningsplanen för ämnet kristendomskunskap i folkskolan behövlig. Erfarenheten av den nu gällande undervisningsplanen, som tillämpats under snart tjugo år, har — såsom av de infordrade yttrandena framgår — ådagalagt, att en översyn av dess innehåll är av tidsutvecklingen betingad. Enligt utskottets mening är det nämligen särskilt angeläget att bringa undervisningen i kristendom i folkskolan i bättre överensstämmelse med en ny tids tankar och synpunkter på denna fråga.

Emellertid synes det utskottet, att den av motionären väckta frågan icke lämpligen bör ryckas lös ur det större sammanhang, till vilket den rätteligen

är ansluten. Skolöverstyrelsen framhåller också i sitt yttrande, att det endast är en tidsfråga, när en översyn av undervisningsplanen för folkskolan blir nödvändig såväl med hänsyn till den allmänna pedagogiska utvecklingen under de senaste decennierna som också med hänsyn till folkskolans starka organisatoriska expansion. Vid en sådan kommande allmän revision av undervisningsplanen i sin helhet synes självklart kristendomsundervisningens reformering böra bli föremål för särskild uppmärksamhet, varvid även de av motionären framförda synpunkterna böra komma under omprövning.

Med hänsyn till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda till någon andra kammarens åtgärd.

Bilaga 1.

Till Riksdagens andra kammarens första tillfälliga utskott.

Sedan Kungl. Maj:t genom remiss den 10 februari 1939 i anledning av en inom andra kammaren väckt motion, nr 104, angående revision av gällande undervisningsplan för kristendomsundervisningen anbefallt Skolöverstyrelsen att, efter det Sveriges allmänna folkskolläraryörening, Sveriges folkskolläraryörebund, Sveriges folkskolläraryörebund, Sveriges småskolläraryörebund och Statens folkskolinspektörens förbund beretts tillfälle att i ärendet avgiva yttranden, senast den 6 mars 1939 till Eder inkomma med de sålunda avgivna yttrandena tillika med eget utlåtande över nämnda motion, får överstyrelsen med överlämnande av sagda yttranden för egen del anföra följande.

Det torde icke numera från något pedagogiskt håll förnekas, att 1919 års undervisningsplan med sitt bestämda avståndstagande från en dogmatisk, abstrakt och systematiserande kristendomsundervisning på det egentliga barndomsstadiet innebar eller i varje fall avsåg att innebära en genomgripande omläggning och reform av den förutvarande religionsundervisningen i folkskolan. Den opposition, som på sin tid restes mot nämnda undervisningsplan särskilt beträffande dess avsikt att få till stånd en reformering av kristendomsundervisningen, utgjorde på sitt sätt ett talande vittnesbörd om de betydelsefulla förändringar, som undervisningsplanen ansågs skola medföra i detta hänseende.

Undervisningsplanen, som visserligen är daterad den 31 oktober 1919, fastställdes att gälla från och med den 1 juli 1920, men samtidigt bestämdes en övergångstid av tre läsår i och för vidtagande av de jämkningar i lärokurserna, som under denna tid kunde vara av behovet påkallade. Den tid, varunder undervisningsplanen i verkligheten tillämpats, utgör sålunda omkring 15 1/2 år. Denna tid bör givetvis anses tillräcklig för vinnande av tämligen stadgade erfarenheter rörande dess verkningar på folkskolans kristendomsundervisning i allmänhet. Det ligger emellertid i sakens natur, att det är förenat med stora svårigheter att utan ingående undersökningar uttala ett

verkligen grundat, generellt omdöme om undervisningens allmänna ståndpunkt och resultat i ett visst ämne inom folkskolan. Överstyrelsen har emellertid den uppfattningen, att verkningarna av den nya undervisningsplanens bestämmelser rörande kristendomsundervisningen i det stora hela väl svarat mot förväntningarna. Överstyrelsen vill härmed icke bestrida, att befogade anmärkningar kunna göras mot kristendomsundervisningens bedrivande på sina håll och i anledning av en alltför knapp kunskapsbehållning i ämnet. Men en undervisningsplans verkningar bero ju av så växlande faktorer, som i vilken omfattning läraren och läroboken förmå låta planens intentioner komma till sin rätt. Det synes ock naturligt, att innan lärarpersonalen, enkannerligen dess äldre generationer, hunnit bliva rätt förtrogen med det nya mål för kristendomsundervisningen, som 1919 års undervisningsplan uppställde, en anseelig tid måste förflyta.

Överstyrelsen vill ej heller bestrida, att en revision i viss omfattning av kristendomsämnet läroplan kunde bliva ägnad att i sin mån leda till en förbättrad religionsundervisning i folkskolan. Möjligen kunde för sådant ändamål bl. a. en omgruppering av lärostoffet befinnas lämplig, och otvivelaktigt skulle de tillhörande anvisningarna i olika avseenden kunna med fördel kompletteras. Därvid borde om möjligt än klarare framhåvas denna undervisnings förnämligaste syfte: de ungas religiösa och sedliga fostran och dandandet av de ungas karaktärer efter kristna grundsatser.

De av motionärerna anförda skälen för en revision av undervisningsplanen för ämnet kristendoms kunskap kan överstyrelsen emellertid för sin del icke finna övertygande. Utan att i detalj anse sig behöva ingå på ett bemötande av framställningen i motionen kan överstyrelsen icke underlåta att framhålla, att vissa uttalanden i motionen tyda på att motionens författare stått främmande för den historiska synen på vår religionsurkund, som undervisningsplanen för folkskolan med rätta anlägger och vill hava i möjligaste måtto genomförd jämväl i undervisningen. Det har synbarligen undgått motionens författare, att de legendariska inslagen i en religionsurkund kunna vara av lika stort värde för vår kännedom om den tro och religion, denna återspeglar, som de delar av denna, som kunna anses återgiva ett historiskt förlopp eller skildra en historisk person eller händelse. Den huvudsynpunkt, som i motionen anlägges på sovringen av det bibliska stoffet, är därför enligt överstyrelsens uppfattning icke hållbar och kan icke godtagas vare sig från en vetenskaplig eller praktisk-pedagogisk inställning till denna fråga.

Vad slutligen motionens hemställan om en revision av gällande undervisningsplan för kristendomsundervisningen i folkskolan beträffar, har överstyrelsen, om ock på andra skäl än på de i motionen anförda, redan förklarat sig icke hava något att i och för sig invända mot en dylik revision, varvid såväl lärostoffets gruppering som anvisningarnas innehåll borde överses. Men därmed är icke sagt, att det är motiverat och lämpligt att lösrycka denna fråga från den större och mera omfattande, nämligen frågan om en översyn av undervisningsplanen för rikets folkskolor i dess helhet. Med de reformer på folkskolans område, som under senare år beslutats och i stor utsträckning redan genomförts, och med hänsyn till den allmänna pedagogiska utvecklingen, torde det endast vara en tidsfråga, när en dylik allmän översyn blir nödvändig. I samband härmed bör givetvis även kristendomsämnet läroplan med därtill hörande anvisningar bliva föremål för granskning och för den revision, som kan finnas vara av nöden. Men att dessförinnan påkalla

riksdagens medverkan för en revision av undervisningsplanen, omfattande endast ämnet kristendomskunskap, kan överstyrelsen för sin del icke finna motiverat.

Skolöverstyrelsen får alltså avstyrka bifall till den föreliggande motionen.

Stockholm den 3 mars 1939.

Otto Holmdahl.

Gottfrid Björkman.

/Gustaf Titz.

Bilaga 2.

Till Kungl. Skolöverstyrelsen.

Sedan Kungl. Skolöverstyrelsen berett centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening tillfälle att avgiva yttrande över en i riksdagens andra kammare av herr Jonsson i Haverö väckt motion (nr 104) angående revision av gällande undervisningsplan för kristendomsundervisningen i folkskolan, får centralstyrelsen anföra följande:

1919 års undervisningsplan medförde, vad beträffar kristendomsämnet, en avspänning i föregående strider om kristendomsundervisningens vara eller icke vara på folkskolans schema. Det förhållandet, att ämnets berättigande i skolan sedan dess varit tämligen obestridd, vittnar i sin mån om att genom 1919 års reform i stort sett lämpliga riktlinjer blivit utformade för undervisningen i detta ömtåliga ämne.

Motionären anser emellertid, att 1919 års undervisningsplan icke medfört den omläggning av undervisningen, som är erforderlig, för att sanningskravet, representerat av vetenskaplig forskning, skall komma till sin rätt i undervisningen. Han påyrkar därför

”en sovring och en pedagogiskt riktigare gruppering av undervisningsstoffet på de olika skolstadierna,

en sådan omarbetning av de metodiska anvisningarna, att vid undervisningen klart och tydligt må framgå den olika karaktären och det olika värdet av det bibliska kunskapsstoffet, samt

beredande av en absolut central ställning åt Jesu förkunnelse med undanskjutning av sådant som för vår tids sanningsmedvetande är otillgängligt och vetenskapligt ohållbart i fråga om framställningen av Jesu person och liv”.

Beträffande dessa krav vill centralstyrelsen framhålla, att frågan om kristendomsundervisningens reformering i folkskolan är av sådan räckvidd, att styrelsen icke på den mycket korta tid, som stått till buds, sett sig i stånd att med någon grad av fullständighet yttra sig i ärendet utan får inskränka sig till några korta anmärkningar.

Flera av motionärens önskemål torde kunna tillfredsställas inom ramen av den nuvarande undervisningsplanen. Att Jesu person och förkunnelse beredas en central plats i undervisningen är där direkt anbefallt. De metodiska anvisningarna förorda också sådan sovring av det ur bibeln hämtade lärostoffet, att det religiösa och sedliga innehållet framträder i en för barnen lättfattlig form. Självfallet bör därvid även det valda lärostoffets olika karaktär och värde beaktas. Skall t. ex. läraren, i enlighet med vad som i undervisningsplanen angives som mål för ämnet, giva lärjungarna en efter deras mottaglighet och behov avpassad kunskap om kristendomens uppkomst, innehåll och utveckling, där man till kristendom i vidsträckt mening också räknar dess förberedelse i gamla testamentet, torde han icke kunna meddela en sådan undervisning utan att påvisa de lägre eller högre former, som religionen under skilda tider iklätt sig.

Centralstyrelsen är ense med motionären om att en sovring och begränsning av kunskapsstoffet, särskilt från gamla testamentet, bör ske. Av Israels politiska historia bör sålunda icke medtagas mera, än vad som är nödvändigt för att förstå dess religiösa. Profeterna och psalmerna böra givas en mera central plats. En del av patriarkberättelserna torde med fördel kunna ersättas med skildringar av religiösa personer och livsbilder med etiskt innehåll, som ligga lärjungarna närmare.

För ett rätt förstående av bibeln borde för folkskolorna liksom för högre läroanstalter en kort och enkel framställning om de bibliska böckernas tillkomst och innehåll kunna meddelas i skolans högsta klass. Under de tjugo år, som förflutit sedan undervisningsplanen fastställdes, har en historisk bibelsyn alltmera efterträtt den äldre uppfattningen om verbalinspirationen, varför en anvisning i angivet syfte ej nu behöver riskera att möta samma motstånd som vid tiden för undervisningsplanens tillkomst. Genom tillämpande av en historisk bibelsyn vid undervisningen skulle lärjungarna även erhålla en mera objektiv uppfattning av vad motionären kallar bibelns legendariska och mytologiska innehåll.

Den svåraste frågan vidrör motionären i sin tredje punkt, där han påyrkar undanskjutandet av sådant, som för vår tids sanningsmedvetande är otillgängligt och vetenskapligt ohållbart i fråga om framställningen av Jesu person och liv. I syftet, i vad det gäller tillfredsställandet av sanningskravet i religionen, vill centralstyrelsen instämma, men gränsdragningen blir givetvis ytterst ömtålig och särskilt för lekmannen ofta omöjlig att verkställa. Styrelsen vill erinra om att här inrymmes en för kristendomen så central fråga som spørsmålet om Jesu uppståndelse. Det ligger därför i sakens natur, att denna gränsdragning måste ske med stor varsamhet, så att den icke kränker uppfattningen i de många olika hem, varifrån lärjungarna komma.

Centralstyrelsen är sålunda ense med motionären om, att en granskning av undervisningsplanen beträffande kristendomsämnet är påkallad och instämmer i vissa av de krav motionären framfört. Centralstyrelsen har emellertid i annat sammanhang aktualiserat frågan om en omarbetning av 1919 års undervisningsplan i sin helhet. Styrelsen anser, att kristendomsämnet härvid icke bör utbrytas och behandlas för sig utan medtagas i den av oss påfordrade allmänna revideringen av undervisningsplanen.

Under hänvisning till vad som här ovan anförts får centralstyrelsen hemställa

att framförda krav icke föranleda omedelbara åtgärder utan i den mån så befinnes lämpligt och möjligt beaktas vid en kommande allmän revision av undervisningsplanen för rikets folkskolor.

Stockholm den 21 februari 1939.

Å centralstyrelsens för Sveriges allmänna folkskolläraryörening vägnar:

David Norman.

Tore Stigbrand.

Bilaga 3.

Till Kungl. Skolöverstyrelsen.

Då Kungl. Skolöverstyrelsen berett styrelsen för Sverges folkskolläraryörebund tillfälle inkomma med yttrande öfver motion väckt i riksdagens andra kammare av hr Jonsson i Haverö, får förbundsstyrelsen härmed vördsamt anföra följande.

Styrelsen anser i likhet med motionären att 1919 års undervisningsplan för kristendomsundervisningen inneburit ett framsteg i förhållande till tidigare kursplaner. Den kritik av folkskolans kristendomsundervisning som i motionen framföres synes främst rikta sig mot förekomsten av bibeltexter av delvis legendarisk karaktär. Emellertid innehåller 1919 års undervisningsplan inga detaljerade föreskrifter om vilka texter som skola behandlas vid undervisningen utan anger endast i allmänt hållna ordalag de olika klassernas kurser i ämnet.

Motionärens kritik träffar därför väsentligen det urval av bibeltexter som vid själva undervisningen skulle komma till användning. Detta urval torde vara ganska växlande i olika skoldistrikt och läraravdelningar. Något hinder för att sådana berättelser som av motionären anses olämpliga till största delen uteslutas vid undervisningen eller att de insättas i sitt historiska sammanhang synes inte förefinnas enbart på grund av föreskrifterna i 1919 års undervisningsplan.

Förbundsstyrelsen finner de i denna undervisningsplan upptagna kurserna i det hela ägnade att tillfredsställa kraven på tros- och tankefrihet. I undervisningsplanens anvisningar betonas också att "vid kristendomsundervisningen bör läraren städs erinra sig, att de olika hem, från vilka lärjungarna på grund av rådande skolplikt komma, i många fall företräda vitt skilda uppfattningar av de frågor som vid kristendomsundervisningen kunna förekomma till behandling".

Mot det i motionen framförda yrkandet på revision av folkskolans undervisningsplan i kristendom har förbundsstyrelsen principiellt inget att invända men finner de i motionen åberopade skälen härför närmast motivera en revision av textböckerna.

En omprövning av kursplanerna för ämnet kristendomskunskap anser förbundsstyrelsen böra ske i ett större sammanhang och lämpligen ingå i en

av den pedagogiska utvecklingen påkallad revision av 1919 års undervisningsplan i dess helhet.

Stockholm den 22 febr. 1939.

Vördsamt
För Styrelsen för Sverges folkskolläraryförbund

K. G. Rosberg.
Ordf.

Bengt Hillman.
Skr.

Bilaga 4.

Till Kungl. Skolöverstyrelsen.

Genom remiss av den 13. 2. 1939 har Sveriges Folkskollärarynneförbunds centralstyrelse beretts tillfälle yttra sig om motion av herr Jonsson i Haverö angående revision av gällande undervisningsplan för kristendomsundervisningen i folkskolan.

1919 års undervisningsplan, som haft en för utvecklingen av folkskolans undervisning i frisinnad reformvänlig anda oerhört stor betydelse, torde dock nu efter tjuu år behöva underkastas en allmän revision och översyn.

I vad särskilt gäller kristendomsundervisningen betydde undervisningsplanens bestämmelser på sin tid en avspänning mellan konservativ och mera radikal inställning till de problem, som höra samman med kristendomsundervisningen i skolan. Tack vare dess vidsyn och klokhets har också diskussionen i ämnet betydligt dämpats under tiden efter dess tillkomst.

Centralstyrelsen instämmer i motionens uppfattning, att en revision behövs och att det vore förmånligt med en omläggning av kursen på klass III samt framför allt i vad, som säges om det, som bör vara det centrala i kristendomsundervisningen, nämligen att bibringa barnen en levande bild av Jesus, hans liv och verk samt hans lära, sådan den framställs i Bergspredikan. Att i detalj i övrigt ingå på flera av motionens synpunkter och ge uttryck för styrelsens — än mindre förbundets — mening om dessa är naturligen omöjligt, då den korta remisstiden ej medgivit tid till diskussion i ämnet. Då det emellertid är en tämligen utbredd mening inom lärarekåren, att undervisningsplanen i sin helhet, hur vidsynt och framsynt den än måste sägas vara, borde underkastas en granskning och en överarbetning inom den närmaste tiden, så vill centralstyrelsen för sin del vördsamt föreslå, att frågan om kristendomsundervisningens reformerande hänskjutes till de personer, som ev. komma att få denna vidare och allmänna överarbetning av undervisningsplanen sig anförtrodd och att frågan alltså behandlas i ett helt naturligt och större sammanhang.

Stockholm den 17 februari 1939.

För Sveriges Folkskollärarynneförbund

Frida Härner.
Ordf.

Hanna Wanngård.
Skr.

Till Kungl. Skolöverstyrelsen.

Styrelsen för Sveriges småskolläraryrinnestövning, som beretts tillfälle av-
giva yttrande över en i riksdagens andra kammare av herr Jonsson i Haverö
väckt motion angående revision av gällande undervisningsplan för kristen-
domsundervisningen i folkskolan, får härmed vördsamt anföra följande.

Styrelsen kan instämma med motionären i att kursplanen för kristendoms-
undervisningen kan vara i visst behov av översyn. Men då tjuguar gått,
sedan den nuvarande undervisningsplanen för rikets folkskolor stadfästes,
anser styrelsen, att en revision även på andra områden av densamma är
starkt av behovet påkallad. Nya ämnen ha tillförts folkskolans schema, en
allmän omläggning av undervisningssättet inom folkskolan har försiggått,
lärotiden har utökats genom införande av en obligatorisk sjunde klass. Dess-
utom har den årliga undervisningstiden i ett mycket stort antal skoldistrikt
förlängts till 39 i stället för förutvarande 34 1/2 veckor. Alla dessa förhållan-
den aktualisera kravet på en allmän översyn av folkskolans kurser. Det torde
då ej vara lämpligt att utbryta ett enda ämne och där genomföra en ändring.

Utöver vad ovan anförts vill styrelsen framhålla, att det vid en revidering
av undervisningsplanen kan vara tvivel underkastat, huruvida kristendoms-
kursen är den, där det största reformbehovet gör sig gällande. I 1919 års
undervisningsplan angives målet för folkskolans kristendomsundervisning
vara att på ett sätt som kan främja lärjungarnas religiösa och sedliga utveck-
ling giva dem en efter deras mottaglighet och behov avpassad kunskap om
kristendomens uppkomst, innehåll och utveckling. Det är styrelsens upp-
fattning att kristendomsundervisningen även för framtiden bör få meddelas
mot den starkt historiska bakgrund, som angavs genom 1919 års undervis-
ningsplan. Vid en eventuell omarbetning av kursplanen för detta ämne måste
säkerligen denna avvägas så att vad som redan vunnits icke åter går för-
lorat. Vid kristendomsundervisningen — liksom vid all annan undervis-
ning — kan lärarens personlighet utfylla vad som eventuellt brister i kur-
sens planläggning och innehåll. Givetvis måste dock alla försök till en verk-
lig förbättring härav anses som en vinst för undervisningen. På skilda ålders-
stadier göra sig till exempel mycket stora olikheter gällande i fråga om upp-
fattning och förmåga att tillägna sig ett visst område av en kurs. Dessa för-
hållanden göra sig icke minst påmint vid undervisningen i kristendom. I de
nuvarande kursplanerna har måhända icke alltid tillräckligt stort avseende
fästs härvid. Vid en överarbetning kunde med säkerhet dylika synpunkter,
vilka mera ligga på det psykologiska planet, bättre beaktas.

Då kristendomsämnet ställning och omfattning även måste ses i förbin-
delse med övriga ämnen på folkskolans schema, och då hela undervisnings-
planen är i stort behov av en reformering, får styrelsen vördsamt hemställa,
att Kungl. Skolöverstyrelsen måtte hos Statsutskottet föreslå att motionen ej
för närvarande måtte föranleda någon åtgärd.

Huskvarna och Södertälje den 21 febr. 1939.

För styrelsen för Sveriges småskolläraryrinnestövning.

Anna Ljunggren.

Ordförande.

Hanna Eriksson.

Sekreterare.

Till Kungl. Skolöverstyrelsen.

Genom remiss den 13 februari 1939 har Kungl. Skolöverstyrelsen lämnat styrelsen för Statens folkskolinspektörers förbund tillfälle att snarast möjligt och senast den 22 februari 1939 till överstyrelsen inkomma med yttrande över en i riksdagens andra kammare väckt motion, nr 104, angående revision av gällande undervisningsplan för kristendomsundervisningen i folkskolan. I anledning härav får styrelsen, som på grund av den korta remisstiden nödgas fatta sig mycket kort, värdsamt anföra följande.

Det är styrelsens uppfattning, att gällande undervisningsplan för rikets folkskolor icke minst i de delar, som avse kristendomsämnet, representerar en synnerligen värdefull tillgång för vår folkskolundervisning. Att icke desto mindre anmärkningar kunna göras beträffande undervisningen i allmänhet och även, såsom i den föreliggande motionen göres gällande, i kristendoms-kunskap, torde mindre bero på att undervisningsplanen i denna del skulle vara föråldrad än på andra omständigheter, såsom olämpligt uppställda läroböcker, missförståelse i fråga om lärostoffets begränsning och pedagogiska behandling, förbiseende av tillfällena för etiska tillämpningar m. m. — allt sådant, som i väsentlig mån beror av lärarindividualiteten, och som inga undervisningsplaner, hur de än må vara uppställda, kunna förhindra.

Härmed är icke sagt, att den nuvarande läroplanen för ämnet kristendoms-kunskap skulle vara i alla avseenden fulländad. Helt visst har den tid, under vilken den nu tillämpats i våra folkskolor, givit erfarenheter, som skulle bliva till gagn vid en eventuell revision. Om denna bör gå i sådan riktning, som motionären antyder, nämligen att det bibliska lärostoffet grupperas och graderas med hänsyn till sitt förmodade sanningsvärde, synes däremot minst sagt tvivelaktigt. Det vore säkerligen en uppgift, som icke ens den mest utvalda kommitté av sakkunniga ginge i land med. Tages däremot barnens utvecklingsståndpunkt på skolans olika stadier till ledning för en omgruppering eller ett förnyat urval av de bibliska kunskapsmomenten, torde uppgiften vara både möjlig att utföra och till gagn för den religiösa uppfostran, framför allt om därvid anvisningarna göras mera fylliga och instruktiva.

Styrelsen finner ej anledning föreligga, att undervisningsplanen för kristendomsämnet blir föremål för en särskild revision utan samband med övriga ämnen. De förändringar, som under de senare åren kommit till stånd inom det svenska folkskoleväsendet, speciellt beträffande den förlängda lästiden, och de nya krav, som i åtskilliga avseenden rests i fråga om undervisningen på olika områden, torde snart nog böra föranleda en allmän revision av gällande undervisningsplan. I detta sammanhang böra givetvis även övervägas de ändringar, som kunna anses erforderliga för främjande av en rätt bedriven undervisning i ämnet kristendoms-kunskap.

Stockholm den 21 februari 1939.

För styrelsen för Statens folkskoleinspektörers förbund:

Nils Persson.

David Andersson.

Helge Haage.

Till Andra Kammarens första tillfälliga utskott.

Då Utskottet berett föreningen Svenska Folkskolans Vänners Förvaltningsråd tillfälle att avgiva yttrande över herr Jonssons i Haverö motion angående revision av gällande undervisningsplan för kristendomsundervisningen i folkskolan (n:r 104), får Förvaltningsrådet härmed anföra följande.

Även om 1919 års undervisningsplan för kristendomsundervisningen i många avseenden betecknar ett framsteg i pedagogiskt avseende, är dock denna undervisningsplan behäftad med väsentliga, för undervisningen hinderliga, svagheter. Men dessa brister ligga, enligt Förvaltningsrådets mening, icke där motionären förmenar att de ligga. Såsom vår förening och dess Förvaltningsråd vid olika tillfällen framhållit, behäftas 1919 års undervisningsplan, vad kristendomsämnet beträffar, av följande missgrepp: tiden för ämnet blev alltför begränsad på folkskolestadiet; ingen lärobok insattes i stället för den avskaffade Luthers lilla katekes; undervisningen blev alltför ensidigt historiskt orienterad. Dessa missgrepp väckte också efter undervisningsplanens tillkomst, såsom känt är, en stark opposition inom breda lager av kristendomens vänner i landet och en häftig strid blossade upp, som icke avstannade förrän ändring till det bättre i någon mån kom till stånd genom en kungl. kungörelse av år 1929. Därefter inträdde en avspänning. Kristendomsundervisningen i folkskolan har på 30-talet kunnat fortgå utan störande och förödande strider, och den aldrig vilande diskussionen om hur detta ömtåliga ämne bör pedagogiskt behandlas har kunnat pågå i allt sakligare ton.

Det måste föreligga mycket tvingande skäl för att åter släppa lös striden om kristendomsundervisningen. Det torde nämligen vara alldeles visst att, om riksdagen bifölle hr Jonssons motion, en väldig opinionsstorm skulle resa sig mot ett sådant beslut.

Det är omsorgen om såväl lärare som barn, som föranleder motionären kräva en revision av undervisningsplanen. Må det då i detta sammanhang observeras, att det icke från lärarehåll framkommit något, åtminstone mera allmänt, krav på revision av undervisningsplanen för kristendom. Medlemmarna i vår lärarkår borde ändå bäst känna svårigheterna härvidlag. De finnas där, det är visst och sant. Men där lärarkåren känner dem, torde han icke lägga skulden närmast på undervisningsplanen. Ty den lämnar i själva verket ganska stor frihet åt den enskilde läraren.

Att speciellt intellektuella svårigheter kunna uppstå vid kristendomsundervisningen skall villigt erkännas. Men man må fråga sig, vad som i detta hänseende skulle kunna verkligen vinnas genom att gå förbi svårigheterna och ur kursplanen utesluta t. ex. vad motionären kallar "de legendariska och övernaturliga berättelserna ur Jesu liv". Spörsmålen skulle kvarstå för att hos eleverna aktualiseras utanför skolan eller senare i deras liv, då de icke längre hava tillgång till ledning av dessa lärare, av vilka de flesta — för att tala med hr Jonssons medmotionär i första kammaren — "äro väl skickade för en kristendomsundervisning i anda och sanning".

Hur skulle för övrigt en dylik gränsdragning mellan "legendariskt" och "historiskt" kunna göras? Skulle till den förra gruppen räknas även det, som väl är det största undret i de evangeliska berättelserna, Jesu försoningsdöd och hans uppståndelse — vad skulle sedan återstå av kristendomen? Knappast mer än en torftig morallära. Hundratusentals personligt kristna

människor i vårt land skulle betacka sig för en dylik religionsundervisning och i religionsfrihetens namn kräva att få anordna frivillig kristendomsundervisning för sina barn. Ämnet komme kanske snart att helt försvinna från skolans kursplan, en utveckling som även från rent kulturell synpunkt skulle vara mycket beklaglig.

Hr Jonsson yrkar på "en undanskjutning av sådant som för vår tids sanningomedvetande är otillgängligt och vetenskapligt ohållbart i fråga om framställningen av Jesu person och liv". Härvid må erinras om den utveckling, i vilken den teologiska vetenskapen ständigt är stadd, en utveckling som under de senare decennierna gått i rakt motsatt riktning mot den, motionären företräder. Det må i detta sammanhang vara nog att erinra om en artikel av domprosten Elis Malmeström i Svensk Kyrkofidning, där han, med anledning av motionerna vid 1939-års riksdag om kristendomsundervisningen, erinrar om vad professorn vid Uppsala universitet Anton Friedrichsen publicerat i Svensk Teologisk Kvartalsskrift 1938 under rubriken Evangeliet och evangelierna (se särskilt s. 312—318). Friedrichsen skriver där: "Det är ett betydelsefullt faktum, att om man överhuvudtaget inlåter sig på tanken om det dubbla evangeliet i Nya Testamentet, det blir ytterst svårt att verkligen komma tillrätta med det första evangeliet, Jesu budskap om Gudsriket." Malmeström fortsätter: "Friedrichsen hävdar också utan tvekan den uppfattningen, att inom teologien en radikal uppgörelse med den dualistiska synen på urkristendomen är i full gång. Och det kan i sammanhanget vara skäl att erinra om hurusom varje skrift i det Nya Testamentet är skriven i medvetandet om Jesu död såsom en seger över ondskan liksom i medvetandet om hans uppståndelse."

Motionären synes ha stannat vid sekelskiftets teologiska ståndpunkt. Att utifrån en sådan föråldrad teologi söka modernisera vår kristendomsundervisning synes vara lika motsägelsefullt som hopplöst. De, som närmast beröras av denna modernisering, lärarne, torde nog ganska enhälligt betacka sig för slikt bakåtsträveri.

Kanske bör ock, i detta sammanhang erinras om den markanta förändring, som man under de senaste två decennierna kan iakttaga hos naturvetenskapens yppersta män, när det gäller de företeelser i vårt och släktets liv, som benämnes "under" eller "det övernaturliga". Säkerheten har efterträtts av ödmjukhet inför livets många olösta gåtor. Tiden är alltså näppeligen mogen för att utgallra "de legendariska och övernaturliga berättelserna ur Jesu liv". —

Ett bifall till den ifrågavarande motionen skulle alltså, enligt Förvaltningsrådets mening, lätt leda till ett äventyrande av för vårt folk omistliga värden och i varje fall frammana en förödande och skadlig strid omkring kristendomsundervisningen. Förvaltningsrådet får därför hemställa,

att herr Jonssons motion angående revision av gällande undervisningsplan för kristendomsundervisningen i folkskolan icke måtte föranleda någon åtgärd.

Sigtuna och Stockholm den 3 mars 1939.

För Svenska Folkskolans Vänners Förvaltningsråd

Holger Bergwall.

ordförande.

Gösta Granlund.

1:e sekreterare.

Utdrag av Teologiska Fakultetens i Uppsala protokoll den 24 februari 1939.

§ 1.

Genom remiss från Kanslersämbetet hade fakulteten anmodats avgiva yttrande i anledning av följande av Herr L. Jonsson i Haverö i riksdagens andra kammare väckta motion angående revision av gällande undervisningsplan för kristendomsundervisningen i folkskolan:

Vid nu företagen behandling av detta ärende beslöt fakulteten, efter överläggning, avgiva följande yttrande:

”Fakulteten finner att, därest en utredning om religionsundervisningen anses böra företagas, en sådan utredning bör ske i ett större sammanhang och att således en revision avseende enbart kristendomsundervisningen i folkskolan icke bör ifrågakomma.

Vidare håller fakulteten före att även i nu gällande undervisningsplan för kristendomsundervisningen i folkskolan så stor frihet lämnats lärarne i valet av texter, att de av motionären framställda svårigheterna icke behöva vålla större olägenhet.

Vad den förra av de här anförda synpunkterna beträffar vill fakulteten erinra att den nu gällande ordningen för kristendomsundervisningen har bestått i så många år, att tillräcklig erfarenhet torde hava samlats för att den skall kunna bli föremål för en fruktbbringande utredning. Såväl den teologiska vetenskapen som den allmänna andliga situationen har under de senare decennierna undergått en tydlig utveckling. Under dessa omständigheter torde tiden snart vara inne att upptaga till allsidig prövning frågan om kristendomsundervisningens ställning i skolan, dess mål och metoder.

På grund av vad sålunda anförts vill fakulteten som sin mening uttala, att ifrågavarande motion icke bör föranleda vidare åtgärd.”

Ur protokollet:

Carl Häggquist.

Till Kanslern för rikets universitet.

Teologiska fakulteten har anmodats att avgiva yttrande i anledning av en av herr Jonsson i Haverö inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr. 104, angående revision av gällande undervisningsplan för kristendomsundervisningen i folkskolan.

I anledning härav får fakulteten värdsamt anföra följande.

Fakulteten vill först framhålla vikten av att undervisningsplanen för kristendomsundervisningen i folkskolan (och andra skolor) tid efter annan och med ej alltför långa mellanrum överses och omarbetas med hänsyn till den teologiska forskningens utveckling.

Vad 1919 års undervisningsplan beträffar, kan den — alldeles bortsett från det sätt, varpå den enligt motionärens framställning tillämpas — enligt fa-

kultetens mening icke anses svara mot det nuvarande läget. Utan att i detta sammanhang ingå på frågans detaljer eller taga ställning till den av motiönären lämnade motiveringen vill fakulteten därför som sin mening uttala, att tiden nu kan anses vara inne att en revision av nu gällande undervisningsplan för kristendomsundervisningen i folkskolan verkställs.

Lund den 15 februari 1939.

På Teologiska fakultetens vägnar:

Anders Nygren.

Dekanus.

/Per Örtengren.
